

Беляєва О.М., Лисанець Ю.В.

Вищий державний навчальний заклад

«Українська медична стоматологічна академія»

МІЖПРЕДМЕТНА ІНТЕГРАЦІЯ ЯК УМОВА ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ НАВЧАННЯ ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ ЗА ФАХОВИМ СПРЯМУВАННЯМ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ

В умовах інформаційного суспільства інтеграційні процеси в науці й освіті визнаються невід'ємною передумовою функціонування і подальшого успішного розвитку цих галузей. Здатність до синтезу як сутність механізму процесу інтеграції *a priori* закладена у природі людського мислення, що зумовлено об'єктивними законами фізіології та психології. Щодо освітніх процесів у вищій школі і медичній зокрема, то ефективність оволодіння спеціальними науковими знаннями та формування на їх основі професійно значущих умінь і навичок неможливе без активних інтеграційних процесів. Це дає підстави розглядати інтеграцію як базисну категорію професійної педагогіки і професійної лінгводидактики.

У цілому інтегроване навчання становить собою своєрідну підсистему загальної системи навчання, за якої навчальний процес – це група взаємопов'язаних, цілеспрямованих комплексів навчальних дисциплін і видів навчання, які утворюють наукову, навчальну й професійну єдність [1, с. 350].

Інтеграція також розглядається як процес і результат створення нерозривно зв'язаного, єдиного і цільного у навчанні (зближення і зв'язку наук, які водночас супроводжуються процесами їх диференціації), що здійснюється через злиття в одному синтезованому курсі (темі, розділі, програмі) елементів різних навчальних предметів, наукових понять і методів викладання різних дисциплін у загальнонаукові поняття й методи пізнання, комплексування і підсумовування основ наук у розкритті міжпредметних навчальних проблем [8].

На практиці інтеграція реалізується в міжпредметних зв'язках, сутність яких полягає у формуванні в студентів ефективної, динамічної, єдиної за змістом і структурою системи знань, умінь і навичок, яка забезпечує майбутнім фахівцям необхідну й достатню теоретичну і практичну підготовку. Призначення міжпредметних зв'язків — у поширенні й поглибленні певних понять, подоланні розрізненості дисциплін у навчальному процесі, забезпеченні транспозиції знань, умінь і навичок [2].

За С. Вдовцовою [6], інтеграція реалізується передусім у характері дидактичного матеріалу, орієнтованого на майбутню професію студента. Щодо мовної підготовки майбутніх лікарів, то інтегроване навчання створює основу для активізації оволодіння фаховою мовою (українською, латинською, іноземною), оскільки оптимально враховує особливості її практичного призначення і суто контекстний характер функціонування.

Виявлення і встановлення міжпредметних зв'язків має здійснюватися шляхом аналізу: а) елементів структури різних дисциплін — у цьому випадку про міжпредметні зв'язки йдеться лише тоді, коли знання й уміння з однієї дисципліни забезпечуються знаннями та вміннями з іншої; б) змісту навчальних дисциплін з метою уніфікації методик вивчення подібних елементів у різних курсах та уникнення порушень професійної спрямованості міжпредметних зв'язків [2].

З огляду на розподіл навчального матеріалу в часі, міжпредметні зв'язки можуть бути: **випереджувальними** — йдеться про раніше вивчений матеріал із суміжних предметів, необхідний для вивчення даного предмета; **супутніми**, за яких у суміжних дисциплінах одночасно засвоюються одні й ті самі теми або поняття; **перспективними** — передбачають включення навчального матеріалу, який буде вивчатися в майбутньому в суміжних курсах.

С. Боньковською і Л. Краснер було запропоновано тривимірну модель міжпредметної інтеграції латинської мови: а) інтеграція у вимірі часу, яка здійснюється протягом усього курсу навчання в медичному виші; б) інтеграція в площині простору, що проявляється в змісті підручників, словників;

в) інтеграція в площині руху, яка зумовлює самостійний вибір викладачами максимально ефективних форм і методів навчання, доцільність використання додаткових джерел, надання пріоритету тій, чи іншій тематичній термінології [5, с. 69].

Аналіз нормативних документів і навчальної документації, багаторічний практичний досвід викладання у медичному виші, а також результати педагогічного експерименту, проведеного одним із авторів статті, дає змогу розглядати систему професійно орієнтованого навчання латинської мови як систему із трирівневою організацією [3; 4]. На цілісному (вищому) рівні зміст навчання латинської мови за фаховим спрямуванням — це невід’ємний елемент цілісного процесу формування професійної особистості майбутнього фахівця в галузі медицини, становлення якої відбувається шляхом інтеграції лінгвопрофесійних і власне професійних знань, умінь і навичок. Міждисциплінарний рівень передбачає як інтегративні зв’язки з блоком дисциплін, що забезпечують освітню орієнтацію, так і з блоком дисциплін природничо-наукового і професійно-практичного спрямування. Міжпредметний рівень у процесі навчання реалізується як шляхом асиміляції та взаємодоповнення міжпредметної інформації, так і способів її засвоєння.

Беручи до уваги зазначене вище, нами було встановлено такі параметри реалізації міжпредметних зв’язків у процесі навчання латинської мови за фаховим спрямуванням:

- наявність спільного об’єкта — спеціальні терміноодиниці → навчальні дисципліни всіх циклів;

- використання спільних методів пізнання — історичних і порівняльних, за допомогою яких реєструється, аналізується, інтерпретується, порівнюється навчальна інформація → історія медицини, медична етика й деонтологія, українська й іноземна мови за професійним спрямуванням; функціональних, які формують науковий світогляд майбутнього фахівця, зумовлюють поведінку, визначають ставлення до професійної діяльності;

- використання спільного елемента теорії — способів термінологічної номінації → українська й іноземна мови за професійним спрямуванням; гуманістичних принципів і принципів медичної етики та деонтології;

- використання спільного прийому діяльності — оперування в навчально-професійному / професійному мовленні латинськими (латинізованими грецькими, гібридними) різнорівневими одиницями → навчальні дисципліни всіх циклів; рецепція / продукування спеціальних текстів (рецептів, діагнозів) → дисципліни теоретичного і клінічного циклу.

У контексті нашого дослідження необхідно зупинитися на такому важливому, на наш погляд, питанні, як розмежуванні понять “інтеграція” і “координація”. Услід за Р. Гришковою, координацію розглядаємо як “узгодження навчальних програм за суміжними предметами з огляду на спільність трактування досліджуваних понять, явищ, процесів і часу їхнього вивчення, тобто ретельно розроблений взаємозв’язок навчальних предметів, що сприяє інтеграції знань [7, с. 237]”. Міжпредметна координація передбачає підтримання постійного динамічного багатостороннього зв’язку між латинською мовою і дисциплінами, які виступають замовниками засвоєння студентами спеціальної лексики й термінології, лінгвопрофесійних умінь і навичок.

Таким чином, міжпредметно інтегрований зміст навчання у вищій медичній школі забезпечує виявлення й реалізацію у процесі навчання різнохарактерних знань, способів діяльності, інструментальних технологій, що гарантує формування професійної особистості майбутнього фахівця у конкретній галузі, сприяє розвитку його інтелектуальних і творчих здібностей. Щодо навчання латинської мови за фаховим спрямуванням, то саме міжпредметної інтеграція та координація забезпечують постійний динамічний багатовекторний зв’язок між латинською мовою і фаховими дисциплінами.

Література

1. Архангельский С.И. Учебный процесс в высшей школе, его закономерные основы и методы / Сергей Иванович Архангельский. —

- М. : Высшая школа, 1980. — 368 с.
2. Батышев С.Я. Научная организация учебно-воспитательного процесса / Сергей Яковлевич Батышев. — [2-е изд., перераб. и доп.]. — М. : Высшая школа, 1975. — 448 с.
  3. Беляєва О. М. Інтегративність як системоформівний принцип професійної лінгводидактики / О.М. Беляєва // Вісник Черкаського університету. Серія : Педагогічні науки. — Черкаси : ЧНУ імені Богдана Хмельницького. — 2009. — Вип. 149. — С. 106—109.
  4. Беляєва О.М. Професійно орієнтоване навчання латинської мови студентів медичних навчальних закладів III–IV рівнів акредитації : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.02 “Теорія та методика теорія та методика навчання (класичні мови)” / О. М. Беляєва. — К., 2011. — 23 с.
  5. Боньковська С.Г. Латинська і грецька мови – скарбниця міжнародної медичної термінології / С.Г. Боньковська, Л.В. Краснер // Лінгвістичні та методичні проблеми навчання мови як іноземної : матеріали сьомої міжнар. наук.-практ. конф., 16—17 трав. 2008 р., Полтава. Ч. 1 / відп. ред. В. К. Зернова. — Полтава : ШЕП, 2008. — С. 67—74.
  6. Вдовцова С.А. Співвідношення загальноосвітніх та професійних компонентів у мовній освіті студентів індустріального коледжу : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.02 “Теорія і методика навчання” (українська мова) / С.А. Вдовцова. — К., 2004. — 20 с.
  7. Гришкова Р.О. Формування іншомовної соціокультурної компетенції студентів нефілологічних спеціальностей : [монографія] / Раїса Олександрівна Гришкова. — Миколаїв : Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2007. — 424 с.
  8. Педагогічний словник / [Ярмаченко М.Д., Зязюн І.А., Мадзігон В.М. та ін.] ; за ред. М.Д. Ярмаченка. — К. : Педагогічна думка, 2000. — 516 с.